

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ALGILARI**

Osman TOPALOĞLU

DENİZLİ 2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK
DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ALGILARI**

Osman TOPALOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Funda NAYIR

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Osman TOPALOĞLU

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanma sürecinde akademik bilgi ve becerileriyle destek olan değerli danıőmanım sayın Doç. Dr. Funda NAYIR'a,

Tezimin uygulama aőamasında katkı sağlayan okul yöneticisi arkadaşlarıma,

Yüksek lisans yapmam konusunda beni yüreklendiren, tezimin her aőamasında akademik deneyimi ile bana destek olan, tezimi hazırlama sürecinde sabırlı ve anlayıőlı yaklaşımıyla desteğini her zaman yanımda hissettiğim, iyi-kötü her anımda bana olan güvenini ve inancını dile getirerek beni motive eden sevgili eőim Zeynep ÇİFTCİ TOPALOğLU'na,

Bu yoğun süreçte yaşlarına göre olgun ve anlayıőlı tavırlarıyla, koşulsuz sevgileriyle beni rahatlatan ve bana destek olan sevgili çocuklarım Sare ile Kerem'e,

Beni dünyaya getiren, her daim varlıkları ve duaları ile güç bulduğum sevgili annem Ummuhan TOPALOğLU ve değerli babam Hürrüyet TOPALOğLU'na

Saygı, sevgi ve sonsuz teşekkürlerimle...

Osman TOPALOğLU

ÖZET

Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algıları

TOPALOĞLU, Osman

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Funda NAYIR

Ocak 2024, 47 sayfa

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılması amacıyla yapılan bu araştırma betimsel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmada 2022-2023 Eğitim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde okul yöneticisi olarak görev yapan 253 yöneticiye kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile ulaşılmış ve veriler toplanmıştır. Araştırmada parametrik testlerle analizler yapılmıştır. Araştırmada okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları en yüksek düzeyde “Öğrenme sürecinde Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.” Maddesinde iken en düşük düzey “İnternet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları bilirim.” Maddesinde “Orta” düzeydedir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık alt boyutları algılarının bütün boyutlarda ve genel olarak “Yüksek” düzeyde olduğu görülmüştür. En yüksek ortalama bilişsel boyutta olup bunu tutum boyutu, teknik boyut izlemektedir. En düşük ortalama ise sosyal boyuttadır. Okul yöneticilerinin genel dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları ise yüksek düzeydedir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları çalışılan kademe değişkenine göre farklılık göstermez iken cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi ve pozisyon değişkenlerine göre farklılık göstermiştir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre tutum, teknik boyutlar ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde kadınlara göre erkek yöneticilerin ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaşa göre bütün boyutlar ve genel olarak okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yaş ilerledikçe azaldığı ve en düşük seviyenin 46 yaş ve üstünde olan yöneticilerde olduğu tespit edilmiştir. Kıdeme göre kıdem süresi arttıkça azaldığı ve en düşük düzeyin 31 yıl ve üstünde kıdemi olan yöneticilerdedir. Medeni durumlarına göre bilişsel boyutta bekarların evlilere göre daha yüksek düzeyde dijital okuryazarlık düzeyine sahiptirler. Eğitim düzeylerine göre tutum, teknik ve bilişsel boyut ile genel dijital okuryazarlık düzeyinde lisans mezunlarına göre

lisansüstü düzeyde eğitim yapan okul yöneticilerinin algıları daha yüksektir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları pozisyona göre sosyal boyutta müdür yardımcısı pozisyonunda çalışanlar lehine yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Dijital, okuryazar, yönetici, okul, öğretmen, eğitim

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	v
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Okuryazarlık ve Dijital Okuryazarlık Kavramı.....	5
2.2. Dijital Okuryazarlık Becerileri	8
2.3. İlgili Araştırmalar	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM	15
3.1. Araştırmanın Modeli	15
3.2. Evren ve Örneklem	15
3.3. Veri Toplama Aracı	16
3.4. Verilerin Toplanması	17
3.5. Verilerin Analizi	17
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR VE YORUMLAR	19
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	19

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	19
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	20
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	21
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER	28
5.1. Tartışma ve Sonuç	28
5.2. Öneriler	30
KAYNAKÇA	31
EKLER	34
ÖZGEÇMİŞ	39

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları</i>	15
Tablo 3.2. <i>Araştırma Verilerinin Cronbach's Alpha Analizi Sonuçları</i>	17
Tablo 3.3. <i>Verilerin Basıklık ve Çarpıklık Analizi Sonuçları</i>	17
Tablo 4.1. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algı Düzeyleri</i>	19
Tablo 4.2. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Alt Boyutlarına İlişkin Algıları</i>	20
Tablo 4.3. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları</i>	21
Tablo 4.4. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları</i>	22
Tablo 4.5. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Kıdemlerine Göre Analiz Sonuçları</i>	23
Tablo 4.6. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Medeni Durumlarına Göre Analiz Sonuçları</i>	24
Tablo 4.7. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Eğitim Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları</i>	25
Tablo 4.8. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Çalıştıkları Kademelere Göre Analiz Sonuçları</i>	25
Tablo 4.9. <i>Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Çalıştığı Pozisyona Göre Analiz Sonuçları</i>	26

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Dijital okuryazarlık, bireylerin dijital araçları ve kaynakları tanımlamak, erişebilmek, uygun şekilde kullanmaları için farkındalık tutum ve yetenekleridir. Aynı zamanda dijital kaynakları yönetmek, entegre etmek, değerlendirmek, analiz etmek, yeni bilgi oluşturmak, medya ifadeleri oluşturmak, yapıcı sosyal eylemi mümkün kılmak, belirli yaşam durumları bağlamında diğerleriyle iletişim kurma süreçlerinin tamamını kapsamaktadır. Bu yeterliklerin aynı zamanda günümüz insanının sahip olması gereken nitelikler de olduğu görülmektedir. Bu niteliklere öğretmenlerin ve okul yöneticileri başta olmak üzere bütün eğitim çalışanlarının sahip olmaları ve öğrencilere aktarabilmeleri önemlidir. Bu çalışmada okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri araştırılacak ve farklı özelliklere göre değişiklik gösterip/göstermediği tespit edilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın bu bölümünde problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dijital medya araçlarını kullanarak güvenli internette girmek, ulaşılan bilgilerin doğruluğundan emin olmak veya yanlışlığı hakkında bilgi sahibi olma vb. becerilere sahip olabilmek, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelebilmeleri dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasını gerektirmektedir. Okul yöneticilerinin yönetim işlerinin neredeyse tamamının dijital ortamda başta e-okul, MEBBİS (Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi İletişim sistemi), TEFBİS (Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi), DYS (Doküman yönetim Sistemi), MYS (Maliye Yönetim Sistemi) vb. internet ortamlarında dijital olarak yapmaları bu alanda yeterliklerinin yüksek olmasıyla mümkündür. Bu yeterlikleri eksik olan yöneticilerin görevlerini tam olarak yapabilmeleri mümkün görülmemektedir. Bilginin hızlı bir şekilde yayıldığı bir ortamda, güvenilirliği teyit edilmemiş, doğruluğu kanıtlanmamış, kaynağı belli olmayan provokasyon amaçlı yapılan yanlış iletiler birey ve toplumsal yaşam açısından olumsuz sonuçları olabilmektedir. Çubukçu ve Bayzan (2013), yanlış, yanıltıcı ve doğru olmayan bilgilerin kolay üretilip yayılmasına zemin oluşturduğu, istismara açık bir zemin oluşturmasından kaynaklı internetin riskli bir alan oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle ki bireylerin dijital okuryazarlık bilgisine sahip olmalarının önemli hale geldiği vurgulanmaktadır (Çelik, 2021). Bundan dolayı okul yöneticilerinin

dijital okuryazarlık düzeylerini arttırmaları ve sürekli geliştirmeleri görevlerini yapabilmelerinin ön koşulu olarak görülebilir.

Dijital okuryazarlık öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenme süreçlerinde sahip olmaları gereken bir takım teknik becerileri de içerir. E-posta gönderme, bilgisayar ve mobil cihazlar aracılığıyla iletişime geçerek mesajlaşmayı da kapsayan dijital okuryazarlık, aynı zamanda veriye ulaşma ve ulaşılan veriyi ayıklamayı gerektirir. İnternette arama yapmayı öğrenme internette ulaşılan materyalin içeriğini amaca uygun olarak inceleme ve ilişkilendirme becerisi de kapsamaktadır. Dijital teknolojiler aynı zamanda yeni kuşakların, farklı kültürlerle ve insanlarla etkileşime girmesine imkân sunar. Bu etkileşim, bireylerin kendini ve farklı kültürleri anlamasını ve tanınmasını artırır. Dijital okuryazarlık öğrencileri eğitim yaşamlarında fırsatlar sunarak onların başkalarıyla işbirliğine girme yeteneklerini en üst düzeye çıkarır (Sağıroğlu vd., 2020).

İlk ortaya çıktığı yıllarda internettin, hiç kimse tarafından dünya geneline bu denli hızlı yaygınlık kazanacağı ve hayatın vazgeçilmezi olacağı öngörülememiştir (Kaya, 2020). Dijital okuryazar olabilmek için sadece bilgisayar becerilerine hâkim olmanın yeterli olmayacağı; donanım, yazılım gibi becerilerine de sahip olmak gerekmektedir. Genç (2021) ise, dijital okuryazarlığın 2000’li yıllara özgü bir beceri olduğu ve bilgiyi keşfetme, üretebilme, kullanabilme, sentezleyebilme becerilerini de kapsadığını ifade etmiştir. Dijital okuryazarlığın önemli boyutlarından biri de dijital güvenliktir. Kullanıcılar dijital okuryazarlık ile kendilerini korumak, kötü amaçlı içerikleri fark etmek, şifreleme yapabilmek, siber dolandırıcılığa, zararlı yazılımlara, virüslere karşı tedbirli olmalarını sağlar. Bu nedenle hem birey olarak hem de eğitim çalışanı olarak okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri araştırılması gerekmektedir. Ancak bu konuda okul yöneticilerinin yeterlik düzeylerinin ele alındığı ve farklı değişkenlere göre durumunun araştırıldığı çalışmaya rastlanılmamıştır. Okul yöneticilerinin bu alandaki yeterliklerinin ve durumlarının ortaya çıkarılması gerekmektedir.

1.1.1 Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.1.2 Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şöyledir:

1. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları nedir?

2. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri alt boyutlarına ilişkin algıları nedir
3. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları (a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Kıdem, d) Medeni durum, e) Eğitim düzeyi, f) Kademe, g) Pozisyon) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2022-2023 eğitim öğretim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde okul müdürü ve müdür yardımcısı olarak görev yapan okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılması ve bu algılarının kişisel değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dijital teknolojilerin eğitim ile ilişkisi ele alındığında; eğitimin gerçekleştirildiği mekânlar, öğretim araçları ve kullanılan öğrenim yöntemleri gün geçtikçe yenilendiği gözlemlenmektedir. Dijital teknolojileri kullanma becerisi, bu çağda her eğitim düzeydeki bireylerin sahip olması gereken önemli beceri olarak görülmektedir. Eğitim çalışmalarında da teknolojinin hızlı entegrasyonu dijital okuryazarlık becerilerinin yüksek olmasını gerektirmektedir. Eğitici ve okul yöneticisi rolünde olan öğretmen ve okul yöneticileri dijital teknolojileri kullanma açısından çağa ayak uydurmakta sorun yaşayabilmektedirler. Bu sebeple eğitimin önemli bir aktörü olan okul yöneticilerinin dijital araçları verimli kullanmaları, dijital okuryazarlık yeterliklerine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık seviyelerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu noktada yetersizlik ya da sorun olması halinde gerekli tedbirlerin alınması ve en önemlisi okul yöneticilerinin de kendi düzeylerini bilmeleri açısından da önemlidir. Bu alanda okul yöneticileri ile ilgili alanda yeterli çalışmanın olmaması ve Denizli özelinde de bu konuda çalışmaya rastlanılmamış olması bu alanda katkı sağlaması bakımından da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

- Araştırmaya katılan okul yöneticileri ölçüm araçlarına samimi ve gerçek cevaplar vermişlerdir.
- Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin konularında bilgileri yeterlidir.
- Ölçme araçları araştırmanın amacını ortaya çıkarabilecek ve alt problemlere yanıt verebilecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

- 2022-2023 eğitim öğretim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde okul yöneticisi olarak çalışan okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleriyle sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgiler Formu” ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği (DOYÖ)” kullanılacaktır.
- Araştırma, konuyla ilgili literatür taraması ve okul yöneticilerinin ölçme aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dijital Okuryazarlık: internetten ve çeşitli dijital teknolojilerden yararlanarak araştırma yapmak, bilgi toplamak ve toplanan bilgileri değerlendirmek anlamına gelir (Çelik, 2021). Ayrıca dijital okuryazarlık “Dijital ortamda bireylerin sahip olması gereken bilgi, tutum ve yetkinliklerini geliştirmesi, dijital kaynaklara ulaşabilmesi, ulaşabildiklerini planlaması, yürütmesi ve değerlendirebilmesi, dijital araçları iş hayatında, öğrenme durumlarında ve boş zamanlarını değerlendirmek için etkin ve farkındalık düzeyi yüksek olarak kullanabilmesi, farklı bilgi ortaya koyması, iletişim becerisini geliştirmesi ve kişiler arası etkili sosyal faaliyetlerle bu süreci günlük hayatına entegre edebilmesidir (Çelik, 2021).

Okul Yöneticileri: Okullarda okul müdürü ve müdür yardımcısı unvanlı görev yapan yöneticilerdir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konuya ilişkin alan yazın taramasında ve bu alanda yürütülmüş ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Okuryazarlık ve Dijital Okuryazarlık Kavramı

Devamlı güncellenmekte olan ve oldukça hızlı biçimde değişim gösteren BİT ve dijital medya araçlarının günümüzde tüm yaşamı önemli düzeyde etkisi altına aldığı rahatlıkla söylenebilir. Gelişen ve ilerleyen teknoloji, çok sayıda değişimin öncüsü olmuş ve bu değişimden okuryazarlık da önemli düzeyde etkilenmiştir (Sağiroğlu vd., 2020). Tarihin ilk dönemlerinde bireyler yalnızca kâğıtlara basılı olan harfleri okurlarken, zaman içerisinde “okuma-yazma” becerilerinin de çevrimiçi mecralara transfer edilmesi sağlanmıştır. Tüm bu değişiklikler okuryazarlıkta yeni türlerin oluşturulması durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu türlerden birisi de dijital okuryazarlıktır. Öncelikli olarak okuryazarlık nedir sorusu sorulduğunda akıllara gelen ilk düşünce okuma-yazma, okuyarak yazılanları anlama, dinleme ve konuşma becerileri olmaktadır. Söz konusu bu becerilerin okuryazarlık kavramının alt yapısını teşkil eden unsurlar olduğu ifade edilmektedir (Çelik, 2021). Frankel vd., (2016) okuryazarlığa yönelik ilkeler dizinini farklı bir bakış açısıyla ele almış ve yeniden şöyle düzenlemişlerdir:

- Okuryazarlık, sosyal uygulamalar kapsamında yer alan yapıcı, bütünleştirici ve eleştirel bir süreç şeklinde ifade edilmektedir. “Okuryazarlık”, sosyokültürel ve etkinlikler arasında yer alan ilişkileri kullanarak metinler ve okuyucu bireylerin işlemlerinin hayata geçirilmesine katkı sağlamaktadır.
- Okuryazarlık, “yazma”, “konuşma” ve “dinleme” becerileriyle beraber gelişir ve şekillenir.
- Okuryazarlık stratejik bakımdan farklı disiplin becerilerinden meydana gelmektedir. Disiplin uygulamalarına gömülü bağlamsallaştırılmış anlama stratejilerinin kullanılmasını içermektedir; bu ilkenin bilhassa eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okuma etkinliklerinde önemli olduğu göz ardı edilmemelidir.
- Okuryazarlık motivasyon ve katılım gibi unsurları gerektirmektedir. Okumaya karşı bağımlılığı artırabilmek adına kişilerde yüksek motivasyonun bulunması okuryazarlık açısından oldukça büyük bir önem arz etmektedir.

- Okuryazarlık, gelişen ve değişen günümüz koşullarının bir ürünü olarak oldukça önemsenen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günden güne gelişim gösteren bilgi ve iletişim teknolojileri ile beraber okuryazarlık kavramında da buna paralel değişimlerin gerçekleştiğini belirtmek gerekir. Araştırmalarla ortaya konmuş olan okuryazarlık tanımlamalarıyla alakalı olarak hissedilebilecek ihtiyaçlar ve sorunlara yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Direkçi, Akbulut ve Şimşek, 2019). Günümüzün Anglo-Sakson geleneklerine kavramsal bakımdan tanımlama getirerek yeni bir “okuryazarlık” kavramının literatür içerisinde yer aldığına vurgu yapmaktadır. Günümüzün okuma-yazma anlayışı yalnızca kağıtlar üstündeki yazıları çözümleyip yeni düşünceler ortaya koymak olarak değerlendirilmemektedir. Bununla birlikte kağıt üzerindeki yazıları anlamlandırmanın da önemi son derece büyüktür.

Bu bağlamda okuryazarlık türleri farklı biçimlerde ele alınmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır;

Bilgi okuryazarlığı, bireylerin karşısına çıkan problemleri çözümleme noktasında bilgi kaynaklarından ve iletişim teknolojilerinden yararlanma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu okuryazarlık türü, uzun gelişim süreleri gerektiren, zengin çağrışımlar ve yayılım içeren, geniş uygulama senaryolarına sahip olan ve teknolojiye ilerleme ve değişimlere ayak uydurabilmeyi esas alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelik, 2021).

Kültürel okuryazarlık, belli kültürlerden bir grup bireyin gelenekleri, düzenli etkinlikleri ve tarihlerini çözümleyebilme anlamını taşımaktadır. Bunun yanında müze, galeriler gibi kültürel mecralarda söz konusu gelenek, etkinlik ve tarihlerle ilişki kurma becerisi olarak da ifade edilmektedir (Zor, 2014).

Finansal okuryazarlık, “kişilerin gündelik hayatlarında bütçe sorunlarına çözüm bulabilmek adına finansal konuları araştırma, bu konuları anlayabilme becerisi ve finans problemlerine duyarlı kararlar alabilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (Mandell, 2008). Finansal okuryazarlık, temel olarak bireylerin finansal işlemlerini en başarılı şekilde nasıl yönettikleriyle ilgilenmektedir. *Bilgisayar okuryazarlığı*, “bireylerin bilgisayara dayalı işlem ve çalışmalarında karşı karşıya kaldıkları problemlere bilgisayar becerileriyle çözüm bulma, bilgisayar ve türevlerini anlama, çözümleme ve dönüştürme yeteneği şeklinde tanımlanmaktadır” (Hoffman ve Vance, 2005). Bu okuryazarlık türü, internet mecrasındaki bilgisayarlar ve programların kullanılmasından öte teknolojik aygıtların tasarlanması, kodlanması, diğer aygıtlardan ayrılarak bilgisayar programlarına odaklanmaktadır.

Medya okuryazarlığı, mesajların analizinden ziyade bu mesajların neden burada bulunduğu yönelik farkındalık olarak tanımlanmaktadır. Medya okuryazarlığı, alınan ve gönderilen mesajlara yönelik sorgulama ve eleştirel bakışla bağlantılı bir beceri olarak değerlendirilmektedir (Hobbs ve Jensen, 2009). ABD’de Ulusal Medya Okuryazarlığı Eğitimi Derneği (NAMLE), medya okuryazarlığını bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgi elde etmeleri, elde etmenin ardından analizini yapmaları ve nihai olarak değerlendirmesini yapmaları olarak tanımlamaktadır.

Bilgi teknolojilerinde devamlı değişim ve gelişim yaşanması, bilgi ve iletişim araçlarında da birtakım değişim ve gelişimlere sebebiyet vermiştir. İnsanlar günümüzde istedikleri yerden istedikleri bilgi ya da hizmeti internet yoluyla giderebilir hale gelmişlerdir. Bu durum da internetin çok yaygın bir şekilde kullanılmasına neden olmaktadır. İnsanlar artık internete masaüstü bilgisayarların yanında dizüstü bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar gibi aygıtlarla da erişebilir hale gelmişlerdir. İnternet erişimine imkan sağlayan mobil cihazların varlığı, internetin çok daha büyük bir kitleye hitap etmesinde oldukça etkili olmuştur. Bu kadar gelişmiş olan teknolojik imkanlar, bireylerin bilgiye erişim kadar o bilgileri analiz edebilmelerini ve anlamlandırmalarını da zorunlu kılmıştır. Bahsi geçen bu becerilerin bireylerce kazanılması, okuryazarlık becerilerinin yüksek olmasıyla mümkün olabilecektir (Direkçi, Akbulut ve Şimşek, 2019). Bundan dolayı dijital okuryazarlık becerisi son derece kritik bir öneme sahip durumdadır. Öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi bu anlamda oldukça önemlidir (Kaya, 2020).

Bilgi teknolojilerinin devamlı gelişip değişmesi, kültürel ve toplumsal yapıların farklılıkları, dijital teknoloji unsurlarının bireysel ya da organizasyonel anlamda farklı amaçlarla kullanılması gibi değişkenlerden dolayı dijital okuryazarlığın kesin ve tek bir tanımlamasının yapılabilmesi çok da kolay değildir (Helsper, 2012). Dijitalleşen dünya ile önemini artıran “*dijital okuryazarlık*” kavramı “kişilerin istedikleri bilgilere kolay bir şekilde erişebilmeleri adına dijital araçlardan faydalanabilme ve eriştikleri bilgileri değerlendirebilme becerisi şeklinde ifade edilmektedir (Rakimahwati ve Ardi, 2019). “Dijital okuryazarlık”, bilgi kaynaklarının kullanılmasından öte kişilerin erişim sağladıkları bilgileri analiz edebilmeleriyle de yakından ilişkilidir (Kaya, 2020)..

Literatüre göz atıldığında dijital okuryazarlıkla alakalı tanımlamaların aşağıda sıralandığı şekilde yapıldığı görülmektedir. Dijital okuryazarlık farklı şekillerde şöyle tanımlanmıştır: Farklı dijital ortamlardaki bilgilere erişim sağlama, bu bilgilerin analizini ve değerlendirmesini yapma ve üretme becerisidir (Polizzi, 2020). İnternete erişme, dijital

bilgilere ulaşma, bu bilgileri yönetme ve düzenleyebilme becerisi; iletişim kurma ve başka şekilde çevrimiçi bilgiler ve iletişim ağlarına katılma becerisidir (Falloon, 2020). Bilginin bulunması, işlenmesi, üretilmesi ve iletilmesi gibi yeterliklerdir (Radovanovic vd., 2020). Teknik, prosedürel, bilişsel ve duygusal bakımdan sosyal becerilerin birleşimi anlamını taşımaktadır (Liu vd., 2020). Modern çağ insanlarının yaşamsal amaçlarına ulaşabilmeleri ve dijital aygıtları kullanabilmeleri adına gereken beceriler bütünüdür (Foo vd., 2014). Dijital okuryazarlık, bilgiye ulaşmayı amaçlayan birey ve toplumların teknolojiyi bu iş için kullanabilmeleri anlamını taşımaktadır. Dijital okuryazarlık, kişilerin dijital teknolojik araçlara ulaşmalarının ardından bu araçları doğru bir şekilde kullanmaları, farkındalık oluşturabilmeleri ve analiz yapabilmeleri, yönetebilme ve değerlendirebilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Yeşildal, 2018).

Yukarıda ifade edilen hususlar dikkate alındığında dijital okuryazarlık becerilerinin dijital araç-gereçlerin doğru ve etkin biçimde kullanılması; dijital içerikler içeren dijital metinlerin yorumlanması, analiz edilmesi ve güvenilirliğinin ispatlanabilmesi için kullanılması; uygun dijital araçların seçimini yapan kişilerin, bilginin oluşturulması, araştırılması ve iletişimin kurulmasında edindikleri beceriler (Common Sense Media, 2009) özetlenmesi mümkündür:

Özetlemek gerekirse, dijital okuryazarlık becerilerine sahip olan dijital girişimciler, dijital mecralarda erişmekte oldukları bilgiler ve iletişim teknolojilerini oldukça rahat bir şekilde kullanabilmektedirler. Araştırma sonucunda elde ettikleri bilgileri nerede ve nasıl kullanacaklarını, bilgi kaynaklarının güvenilir olup olmadığını bilmek konusunda herhangi bir zorluk yaşamamaktadırlar. Dijital okuryazarlık, dijital girişimci bireylerin teknolojiye yönelik beceri ve bilgilerini ortaya çıkarabilmekte, dijital araçlar yolu ile elde edilen bilgilerin analiz ve değerlendirmesinin gerçekçi ve sağlıklı bir şekilde yapılabilmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

2.2. Dijital Okuryazarlık Becerileri

Eğitim, sağlık, hizmet, eğlence ve ekonomi gibi sektörlerde dijital dönüşümün bütün hızıyla gerçekleştiği görülmektedir. Bu dönüşüm sektörler üzerine önemli etkiler bırakırken, insanları da dijital okuryazarlık hususunda gelişmeye ve öğrenmeye sevk etmiştir. Buna karşın dijital teknolojilere erişim sağlayabilen kişilerin çok büyük bir kısmı teknoloji kullanımı esnasında farkındalığa ve sorumluluk bilincine sahip olsalar da dijital dünyada yeteri kadar güvenliği ve sorumluluk bilincini göz önünde bulundurduklarını ifade etmek pek de mümkün değildir (Kaya, 2020). Nitekim ülkeleri bağlantı, insan kaynakları,

internet hizmetlerinden faydalanma, dijital teknoloji entegrasyonu ve dijital kamu hizmetleri bağlamında değerlendirmekte olan Uluslararası Dijital Ekonomi ve Toplum İndeksi (International Digital Economy and Society Index [i-DESI], 2020) verilerinde en kötü puana sahip olan ülkenin Türkiye olduğuna vurgu yapılmıştır. Avrupa'da insanların yaklaşık olarak %58'lik kısmının en az temel seviyede dijital becerilere sahip olduğunun altı çizilmektedir (EC, 2020). Hatta Kiss (2017) yaptığı araştırmada Avrupa'daki iş gücünün 2/5'inin hemen hemen hiç dijital beceriye sahip olmadığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan yakın gelecekte meslek ve sektörlerin %90'lık kısmının belli seviyede dijital beceriler gerektirecek olduğu beklenmektedir (EC, 2013). Bu bağlamda, kişilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi çok büyük önem arz etmektedir ve bu gelişimin yalnızca eğitim yoluyla sağlanabileceği göz ardı edilmemelidir.

Dijital topluma ayak uydurabilmek için okuryazarlık becerisini kapsar niteliklere gereksinim duyulmaktadır. Buna karşın dijital dünyada okuryazar kişiler olmak için çok daha kapsamlı yetkinlik ve beceriler gerekmektedir (Media Smarts, 2016). Gündelik yaşamın dijitalleşmesinin eğitim üstündeki etkilerinin neticesinde eğitim kurumları ve eğitimciler arasında öğrencilerin dijital geleceğe hazırlanması ve sürece yönelik endişeler hususunda birtakım tartışmaların başladığı görülmektedir. Söz konusu bu endişeler içerisinde *dijital okuryazarlık* eğitimciler, araştırmacılar ve eğitimdeki bürokratlar için dijital toplumlarda eğitim kurumları ve öğrenciler üstündeki rekabet taleplerini anlayabilmeye yardım edecek anahtar bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Pangrazio, Godhe ve Lopez, 2020).

Dijital okuryazarlık, yeni okuryazarlıklar, medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığıyla yakından ilişkilendirilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital okuryazarlığın yeni medyayla bağlantılı olduğu da görülmektedir. Bununla beraber eleştirel okuryazarlık ya da performans ve araçsal okuryazarlık kavramlarını da içermekte olan oldukça geniş bir yelpaze yapısı bulunmaktadır. Dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı henüz yeni kavramlar oldukları için akademik çevrelerde tanımlamalarının yapılması hususunda birtakım tartışmaların bulunduğunu belirtmek gerekir. Bahsi geçen her iki kavramın temelinde eleştirel düşünme becerileri yer alsa da bunlar birbirlerinden farklı kavramlardır. Dijital medya, ağ bağlantısı gerektirmesi ve etkileşimler içermesinden dolayı birtakım sorunlara gebe olmaktadır. Bu nedenle de yeni alışkanlık ve beceriler gerektirmektedir. Medya okuryazarlığı, genç bireylerin eleştirel bakış açıları ile medya tüketicisi olmalarını öğretme amacı gütmektedir. Dijital okuryazarlıksa genel olarak

gençlerin dijital medya alanlarına akıllı, güvenli ve etik yollar ile dahil olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Media Smarts, 2010).

Bugünün gençlerinin internet ve sosyal ağları kullanmaları için ikna edilme gereksinimleri bulunmamaktadır. Dijital platformları kullanmak adına gerekli olan beceri düzeyleri yetişkinlerden daha iyi durumda olmasına karşın, bu teknolojilerin kullanımına dair bir rehberine sahip olmadıkları için bu teknolojileri bilinçsiz ve riskli bir şekilde kullanmaktadırlar. Dijital okuryazarlık becerilerini yeterinde edinmeyen genç ve çocuk bireyler sanal mecradaki siber saldırılar ve risk unsurlarına karşı savunmasız kalabilmektedirler (Media Smarts, 2016). Bu durum ise internetin güvenli bir alan olup olmadığı sorularını beraberinde getirmiştir. Bu sorunları alt edebilmek için savunma içgüdülerinin geliştirilmesi gençlerde önyargıya sebebiyet vermektedir. Bu sorunlara çözüm aranırken bu tarz yaklaşımlar yerine eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilebileceği yöntemlerle internetin yararlarına odaklanılması ve internetin doğru kullanımının sağlanması gerekmektedir. Dijital okuryazarlığın önemi de tam da bu noktada ön plana çıkmaktadır (Karabacak ve Sezgin, 2019).

Grudziecki ve Martin (2006) dijital toplum çağında yaşandığını söylemenin doğru olmadığını ifade etmektedirler. Çünkü bu ifadeyle toplumların dijital tarafından oluşturulduğu ve dijital teknolojilerin gelişmesiyle toplumların ortaya çıktığı akıllara gelmektedir. Tam tersine belli amaçlara sahip olan insanlar, hükümetler ve işletmeler dijital teknolojilerin ortaya çıkmasını sağlamış ve bunları geliştirmişlerdir. Dijital okuryazarlık eğitim, istihdam ve sosyal yaşamın diğer bölümlerine katılım sağlama noktasında çok önemli bir unsur olmakla birlikte dünya vatandaşlığı kazanmanın da anahtarı haline gelmiştir (Kaya, 2020).

Gilster (1997) dijital okuryazarlık kavramını, bilgisayarlar ve internet kapsamındaki farklı kaynaklar üzerinden edinilen çoklu formatlardaki bilgilerin anlaşılabilirliği ve kullanılabilirliği şeklinde tanımlamaktadır. Dijital okuryazarlık için dört temel ilkenin varlığından söz etmiştir. Bunlar: bilginin toplanması, bilginin içeriğinin değerlendirilmesi, internette tarama yapılması ve hiper metinler içerisinde gezinti yapılmasıdır. Hiper metin, sözlüklerde karşılaşılmakta olan *bakınız* ibaresinin internetteki karşılığı olarak kullanılmaktadır. Linkler aracılığı ile bir kavramdan diğerine geçilebilmektedir.

Kanada'da yer alan Dijital ve Medya Okuryazarlığı Merkezi (Media Smarts) dijital okuryazarlık yetkinliklerini üç başlık kapsamında sınıflandırmıştır. Bunlar; Kullan, anla ve oluştur şeklinde olup aşağıda açıklanmıştır:

- **Kullan:** Bilgisayarlar ve internet yoluyla etkileşimler kurmak için gereken teknik bilgiye karşılık gelmektedir. *Kullanmak*, bilgisayar programlarını kullanmak, elektronik posta uygulamaları, web tarayıcıları ve iletişim aygıtları biçimindeki basit teknik unsurlardan; bilişim bilişimi, çevrimiçi veri tabanları, arama motorları ve daha komplike becerileri gerektirmekte olan teknik unsurlara kadar uzanmaktadır.
- **Anla:** Dijital medyanın anlaşılmasını, bağlamsallaştırmayı ve eleştirel bir şekilde değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle çevrimiçi ortamlarda karşılaşılan sorunlar karşısında ne yapılması gerektiğini bilmek noktasında bilinçli kararlar almayı sağlayan kritik bir unsurdur. İnternet kullanmaya başlayan bütün çocuklara öğretilmesi gereken temel bir beceri niteliğine sahiptir. *Anlamak* iletişim kurmak, iş birliği, problem çözmek için gereken bilgilere ulaşma, değerlendirme ve doğru kullanabilmek adına bireysel ve toplumsal açıdan bilgileri yönetme becerilerini geliştirmektedir.
- **Oluştur:** Belli başlı medya aygıtlarının kullanılarak üretim yapılması ve etkin iletişim kurabilme becerisi anlamını taşımaktadır. Dijital medyalardan yararlanarak içerik oluşturulması e-posta kullanma ya da veya yazı yazmadan çok daha fazlasıdır. Üretilen videolar, sesler, görseller dijital platformlara yüklenir ve diğer kullanıcıların uyarlamasına imkan sağlanır. Buna ilaveten bloglar, tartışma platformları, oyunlar ve diğer sosyal ağlar kullanılarak Web 2.0 kullanıcılarınca aktif ve bilinçli etkileşimler kurulabilmektedir. Blog, tweet, wiki ya da daha farklı sosyal paylaşım siteleri kullanılarak toplum ve bireyler için katkı sağlayabilecek içeriklerin oluşturulması mümkün olmaktadır. Başka bir deyişle bu araçlar birer inovasyon merkezi niteliğine sahiptir (Media Smarts, 2016).

Cornell Üniversitesi tarafından dijital okuryazarlık, internet ve BİT yoluyla içeriklerin elde edilmesi, üretilmesi, kullanılması, değerlendirilebilmesi ve paylaşılması şeklinde tanımlanmaktadır (Levin ve Tsybulsky, 2017). Bu tanım doğrultusunda dijital okuryazarlık gittikçe geniş bir hal alan dijital dünyada başarılı olabilmek adına gereken birtakım becerileri kapsamaktadır. Bugünün eğitim anlayışında, sınıflarda öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi için sanal sınıfların oluşturulması, Web 2.0 teknolojilerinin kullanılması, dijital zaman çizelgelerinin hazırlanması, web sitesi düzenlenebilmesi, sunum hazırlanabilmesi, simülasyonlar ve sanal laboratuvarların kullanılması, çevrimiçi oyunlar oynanması gibi çok çeşitli olanaklara sahip oldukları görülmektedir. Dijital okuryazarlık, dijital araçların çalıştırılması ve kullanılması için gereken becerilerle birlikte teknolojik zenginliği bulunan ortamlarda çalışmak için gereken psikolojik, bilişsel ve sosyal süreçler de ihtiva etmektedir (Levin ve Tsybulsky, 2017).

Bilimsel sorgulama sürecini desteklemekte olan becerilerin geliştirilmesini sağlayan dijital teknoloji, farklı ortamlara ve kişilerde farklı becerilerin oluşumuna destek sağlamaktadır (Sağiroğlu vd., (2020). Çoklu kanallardan meydana geldiği görülen etkileşimli ortamlar ve çeşitli duygu durumlarının bir arada kullanılmakta olduğu çoklu duyusal ortamlarla dijital bilgi entegrasyonunu destekleyen ortamları tasarlayıp sunmaktadırlar. Bilimsel sorgulama süreci içerisinde gereksinimi hissedilen “veri analizi, yaratıcı düşünme, problem çözme, iletişim, diğer çocuklar ve yetişkinler ile sosyal ilişkiler ve iş birliği” biçimindeki beceri unsurlarının geliştirmesine zemin oluşturmaktadır (Genç, 2021).

Bilgisayar kullanabilme ve teknolojik aygıtlarla gün içerisinde devamlı meşgul olmak öğrencilerin dijital okuryazarlık ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmiş ya da gelişecek olduğu anlamını taşımamaktadır (Certiport, 2020). Dijital dünya içerisinde yetkin kişiler olarak bulunabilmek, internetten etkili bir şekilde faydalanabilmek, paylaşmak, üretmek, satış yapabilmek, satın alabilmek, etik tutumlar sergilemek, beceri geliştirebilmek biçimindeki unsurlarla birlikte tehdit ve tehlike unsurlarının farkında olmak ve bu türden ihtimallerden korunmak da mümkün olabilmektedir. Bütün bu unsurların, bireylere dijital okuryazarlık becerileri kazandırma yolunda hayata geçirilmesi gerekmektedir (Sağiroğlu vd., 2020). Sağiroğlu vd. (2020) dijital okuryazarlık kavramını dört başlık halinde ele almışlardır. Bunlar etkin, güvenli, doğru ve etik kullanım olarak sıralanmaktadır. Dijital araçların fazlasıyla zenginleştiği bu çağda okuryazar olmanın önemi ise dikkate değer biçimde karşımıza çıkmaktadır. Okuryazar bireyler olabilmek için bilgi, değer, eleştirel düşünme, iletişim ve bilgi yönetimine yönelik becerilerin geliştirilmesi son derece önemlidir. Bahsi geçen bu becerilere sahip olmayan bireyler gündelik işlerde, eğitim, devlet ve sağlık hizmetlerinde sunulmakta olan olanaklardan yoksun kalarak dezavantajlı pozisyona düşmektedirler (Hague ve Williamson, 2009).

Konuya yönelik olarak yapılan literatür incelemelerinde açıkça görülebileceği üzere çağımızın tüm bireylere adeta zorunlu kıldığı dijital okuryazarlık becerilerinin erken yaşta öğretilmeye başlaması, öğrencilerin dijital mecraların insanlara sunmakta olduğu fırsat ve tehditler konusunda iyi eğitimden geçirilmeleri, bu mecranın taşıdığı potansiyel risk ve tehlikelerden haberdar edilmeleri, karşılaşabilecekleri olumsuzluklar karşısında neler yapılması gerektiği konusunda bilinçlendirilmeleri son derece büyük bir önem arz etmektedir. Bu konuda okullar kadar ailelere de oldukça önemli roller düşmektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Yaman (2019) yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre dijital okuryazarlık seviyelerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte ilk ve ortaöğretimden itibaren üniversiteye kadar teknolojik eğitimin hem kadın hem erkeklere katkı sağladığı ve dijital okuryazarlıklarını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Kosdak (2022) araştırmasında öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete, öğrenim durumuna, bilgisayar kullanım deneyimine, sosyal ağ, derste teknoloji kullanma, hizmet içi eğitim alma, Web 2.0 araçlarının derste kullanma, Web 4.0 araçlarını derste kullanmaya göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada öğretmenlerin ölçekle toplanan verilere göre dijital okuryazarlık düzeylerinin görüşme ile toplanan verilere göre daha yüksek ölçülmüştür.

Bingöl (2022) araştırmasında ortaokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlıkları yüksek düzeydedir. Bununla birlikte öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, branşlarına göre dijital okuryazarlık seviyeleri farklılık göstermiştir. Ayrıca araştırmada uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin mesleki motivasyonları yüksek düzeydedir ve cinsiyet, mesleki kıdem, branş ve mezuniyet durumlarına göre farklılık göstermediği ve benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özerbaş ve Kuralbayeva (2018) tarafından yapılan araştırmada sonucunda Türkiye’de öğrenim gören öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin Kazakistan’a göre daha yüksek iken cinsiyete göre erkek öğretmen adayları lehine daha yüksek ölçülmüştür.

Arslan (2019) çalışmasında öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri yüksek düzeyde çıkmıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri yaş ve cinsiyete göre farklılık göstermez iken branş, kişisel bir bilgisayara sahip olma ve internette geçirilen süreye göre farklılık göstermiştir.

Mazlum (2022) yüksek lisans tezi araştırmasında öğretmenlerin dijital okuryazarlıklarının orta-üst düzeyde olduğunu saptamıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Öğretmenlerin kıdemi, mezun olduğu fakülte ve alan türüne göre benzerlik gösterdiği ve farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin bilişsel esneklik düzeyleriyle dijital okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Gökbulut (2021) araştırmasında öğretmenlerin hayat boyu öğrenme eğilimleriyle dijital okuryazarlık düzeyleri ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin hayat boyu öğrenme eğilimlerinin cinsiyet, eğitim seviyesi ve branş değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleriyle bilişsel, sosyal, tutum ve teknik, alt boyutlarda yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleriyle yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlıkları ele alınmıştır. Ayrıca çalışmaların daha çok kişisel değişkenlere göre ele alındığı görülmektedir. Bu araştırmada ise okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları öz değerlendirme biçiminde ve betimsel çalışma şeklinde ele alınmıştır. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlıklarının betimsel olarak ve kişisel değişkenleri de kapsayacak biçimde ele alınması diğer çalışmalardan ayırdığı gibi özgün ve farklı bir çalışma olma özelliğini de göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde “araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi” yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Ortada var olan bir durumu belirlemeye yönelik çalışma olduğu için tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modelleri, “geçmişte veya hali hazırda mevcut olan bir durumu (olay, kişi, nesne) kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2022-2023 Eğitim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde okul yöneticisi olarak görev yapan okul müdürü ve müdür yardımcılarında oluşturmaktadır. Evrende yaklaşık 234 okul müdürü ve 480 dolayında müdür yardımcısı bulunmaktadır. Araştırmada örneklem olarak 253 okul yöneticisine “Kolay ulaşılabilir örnekleme” yöntemiyle ulaşılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni verilerin hızlı toplanması ve zamandan tasarruf sağlamadır.

Araştırmaya katılarak destek veren okul yöneticilerinin kişisel özellikleri dağılımları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları*

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	103	40,7
	Erkek	150	59,3
Yaş	31-35 yaş	32	12,6
	36-40 yaş	84	33,2
	41-45 yaş	53	20,9
	46 yaş ve üstü	84	33,2
Kıdem	10 yıl ve altı	48	19,0
	11-20 yıl	93	36,8
	21-30 yıl	75	29,6
	31 yıl ve üstü	37	14,6
Medeni durum	Evli	215	85,0
	Bekar	38	15,0
Eğitim düzeyi	Lisans	155	61,3
	Lisansüstü	98	38,7

(Devamı arkadadır)

Tablo 3.1. Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları (Devamı)

Değişken	Kategori	n	%
Kademe	Anaokulu	36	14,2
	İlkokul	91	36,0
	Ortaokul	64	25,3
	Lise	62	24,5
Pozisyon	Müdür Yardımcısı	101	39,9
	Okul Müdürü	152	60,1

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi okul müdür ve müdür yardımcılarının kişisel özelliklerine göre dağılımları cinsiyete göre % 59,3’ü erkeklerden oluşurken % 40,7’si kadınlardan oluşmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş olarak % 33,2’şerlik oranları 36-40 ve 46 yaş ve üstündekilerden olurken % 20,9’u 41-45 yaş ve % 12,6’sı 31-35 yaştakilerden oluşmaktadır. Kıdemlerinin % 36,8’i 11-20 yıl, % 29,6’sı 21-30 yıl kıdemi olanlar oluşturmaktadır. Okul yöneticilerinin % 85,0’i evli iken % 15,0’i bekarlardan oluşmaktadır. Eğitim düzeyleri % 61,3’ü lisans ve % 38,7’si lisansüstü mezundur. Okul yöneticilerinin % 36,0’sı ilkokullar, % 25,3’ü ortaokullar, % 24,5’i liseler ve % 14,2’si anaokullarında çalışmaktadır. Okul yöneticilerinin çalışma pozisyonu olarak % 60,1’i okul müdürü % 39,9’u müdür yardımcısı olarak çalışmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı iki kısımdan oluşmuştur. Ölçeğin ilk kısmında öğretmen ve usta öğreticilerin genel bilgileri içeren “(a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Kıdem, d) Medeni durum, e) Eğitim düzeyi, f) Kademe, g) Pozisyon) ile ilgili 7 soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini tespiti için “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” yer almaktadır. Ölçek Ng (2012) çalışmasıyla geliştirilmiştir. 17 maddeden oluşan “Dijital Okuryazarlık Ölçeğinin” Türkçe’ye uyarlaması Hamutoglu, Güngören-Canan, Kaya-Uyanık ve Gür-Erdoğan (2017) çalışmasıyla yapılmıştır. Orijinal hali 4 faktörlü bir yapıya sahip olan ölçek tutum, teknik, bilişsel ve sosyal boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde olup seçenekler; Kesinlikle Katılıyorum (5), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklindedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Tutum boyutu 1-7. Maddelerle; teknik boyutu 8-13. Maddelerle, bilişsel boyut 14-15. Maddelerle ve sosyal boyutu 16 ve 17. maddelerle temsil edilmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamada kullanılacak ölçekleri uyarlayanlardan ölçek kullanımı için izin alınmıştır. Veri toplayabilmek için MEB ilgili web sitesinden başvuru yapılmış ve araştırma izni başvuru yapılmıştır. Araştırma izninin verilmesinden sonra ölçekler çoğaltılarak okullara gidilmiştir. Okul yöneticilerine izin gösterilerek gerekli bilgiler verilmiştir. Yöneticilerden araştırmaya gönüllü olarak destek sağlamak isteyenlere ölçekler verilmiştir. Ölçekleri dolduranlardan ölçekler geri toplanmıştır. Ölçekleri doldurma süresi 105-15 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 25 istatistik programı kullanılmıştır. Veriler bu programa kodlanarak girilmiştir. Bu araştırmada toplanan verilerin güvenilirlik testi Cronbach's Alpha testiyle yapılmış ve Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2. *Araştırma Verilerinin Cronbach's Alpha Analizi Sonuçları*

Boyutlar ve ölçek geneli	Cronbach's Alpha Katsayısı
Tutum boyutu	,946
Teknik boyutu	,960
Bilişsel boyut	,968
Sosyal boyutu	,948
Genel dijital okuryazarlık	,972

Tablo 3.2'de araştırmada toplanan verilerin Cronbach's Alpha katsayılarının ,946 ile ,972 arasında olduğu ve çok yüksek güvenilirlik değerlerinde olduğu görülmektedir.

Verilerin normal dağılım analizi için basıklık ve çarpıklık testi yapılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. *Verilerin Basıklık ve Çarpıklık Analizi Sonuçları*

	Basıklık (Kurtosis) Değeri	Çarpıklık (Skewness) Değeri
Tutum boyutu	1,428	-1,687
Teknik boyutu	1,119	-,890
Bilişsel boyut	1,856	-1,462
Sosyal boyutu	,788	-,816
Genel dijital okuryazarlık	1,129	-1,484

Tablo 3.3'te araştırmada toplanan verilerin normallik analizinin basıklık ve çarpıklık analizi ile yapılmış ve "Basıklık ve Çarpıklık" değerleri +-2 aralığında olduğu görülmektedir. George ve Mallaery (2010) çalışmalarında skewness (çarpıklık) ve kurtosis

(basıklık) değerlerinin ± 2 arasında olması halinde normal dağılım kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Buna göre veriler normal dağılım göstermektedir. Normal dağılım gösteren verilerin analizlerinde parametrik testlerin kullanılması gerekmektedir. Bundan dolayı analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Analizlerin yorumlanmasında anlamlılık değeri, ,05 olarak alınmıştır. Analizlerde frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, t testi ve varyans analizleri yapılmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında puan aralıkları şoye kabul edilmiştir.

1.00 - 1.80	çok duşuk
1.81 - 2.60	Duşuk
2.61 - 3.40	Orta
3.41 - 4.20	Yüksek
4.21 – 5.00	çok yüksek

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analiziyle ulaşılan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları nedir?” şeklinde oluşturulmuştur. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarına ilişkin bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algı Düzeyleri*

	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	Düzeyi
1.Öğrenme sürecinde Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.	253	4,39	,97	Çok yüksek
2.Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iyi öğrenirim.	253	4,23	,94	Çok yüksek
3.Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek daha ilgi çekicidir.	253	4,26	,92	Çok yüksek
4.Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek beni daha motive eder.	253	4,10	,91	Yüksek
5.Öğrenme etkinliklerim için arkadaşlarımdan sıklıkla İnternet aracılığıyla (Skype, Face ve Bloglarvb) yardım alırım.	253	3,43	,95	Yüksek
6.Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek öz-yönetimli ve bağımsız olmamı sağlar.	253	3,87	,91	Yüksek
7.Karşılaştığım teknik problemleri nasıl çözeceğimi bilirim.	253	3,77	,92	Yüksek
8.Yeni teknolojilerin kullanımını kolaylıkla öğrenebilirim.	253	3,95	,93	Yüksek
9.Önemli olduğunu düşündüğüm yeni teknolojilere ayak uydurabilirim.	253	4,04	,97	Yüksek
10.Birçok farklı teknoloji hakkında bilgim var.	253	3,49	,99	Yüksek
11.Öğrenmede ve yeni şeyler oluşturmada (Sunumlar, dijital hikâyeler, wikiler, bloglargb) bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli olan teknik becerilere sahibim.	253	3,52	,96	Yüksek
12.İnternette bilgi elde etmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerilerime güvenirim.	253	4,09	,88	Yüksek
13.Öğrenme sürecinde mobil teknolojilerin (Cep telefonları, PDAs, Ipadler, akıllı telefonlar..vb) kullanım potansiyeli yüksektir.	253	4,01	,87	Yüksek
14.Öğretmenlerim ders anlatırken bilgi ve iletişim teknolojilerini daha çok kullanmalıdır.	253	4,17	,86	Yüksek

(Devamı arkadadır)

Tablo 4.1. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algı Düzeyleri (Devam)*

	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	Düzeyi
15.Bilgi ve iletişim teknolojileri proje çalışmalarında ve diğer öğrenme etkinliklerinde arkadaşlarım ile daha iyi işbirliği içinde çalışmamı sağlar.	253	4,08	,90	Yüksek
16.Bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerim iyidir.	253	3,98	,92	Yüksek
17.İnternet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları (Örn; siber güvenlik, eser hırsızlığı, araştırma konuları vb.) bilirim.	253	3,40	,82	Orta

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları en yüksek düzeyde “Öğrenme sürecinde Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.” Maddesinde ($\bar{X}=4,39$) ortalamayla “Çok yüksek” düzeydedir. Bunu “Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek daha ilgi çekicidir.” ($\bar{X}=4,26$) ortalamayla ve “Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iyi öğrenirim.” ($\bar{X}=4,23$) ortalamayla “Çok yüksek” düzeyde izlemektedir. En düşük düzey ise “İnternet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları (Örn; siber güvenlik, eser hırsızlığı, araştırma konuları vb.) bilirim.” Maddesinde ($\bar{X}=3,40$) ortalamayla “Orta” düzeydedir. Diğer maddelere katılımlar çok yüksek ve yüksek düzeydedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri alt boyutlarına ilişkin algıları nedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 4.2. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Alt Boyutlarına İlişkin Algıları*

	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	Düzeyi
Tutum boyutu	253	4,00	,83	Yüksek
Teknik boyutu	253	3,85	,84	Yüksek
Bilişsel boyut	253	4,12	,84	Yüksek
Sosyal boyutu	253	3,69	,93	Yüksek
Genel dijital okuryazarlık	253	3,92	,79	Yüksek

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık alt boyutları algılarının bütün boyutlarda ve genel olarak “Yüksek” düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte en yüksek ortalamanın ($\bar{X}=4,12$) ortalama ile bilişsel boyutta olduğu görülürken bunu ($\bar{X}=4,00$) ortalamayla tutum boyutu, ($\bar{X}=3,85$) teknik boyut izlemektedir. En düşük ortalama ise ($\bar{X}=3,69$) ortalamayla sosyal boyuttur. Okul yöneticilerinin genel dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları ise ($\bar{X}=3,92$) ortalamayla yüksek

düzyededir. Bulgulara göre okul yöneticilerinin genel dijital okuryazarlık düzeylerinin bütün boyutlarda ve genel olarak yüksek düzeyde olduğu ve bu becerilerinin yüksek olduğu kanaatini taşıdıkları söylenebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları (a) Cinsiyet, b) Yaş, c) Kıdem, d) Medeni durum, e) Eğitim düzeyi, f) Kademe, g) Pozisyon) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları*

	Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Tutum boyutu	Kadın	103	3,86	,81	-2,40	,01*
	Erkek	150	4,11	,84		
Teknik boyutu	Kadın	103	3,69	,77	-2,49	,01*
	Erkek	150	3,96	,87		
Bilişsel boyut	Kadın	103	4,06	,90	-1,06	,28
	Erkek	150	4,17	,80		
Sosyal boyutu	Kadın	103	3,57	,87	-1,77	,07
	Erkek	150	3,78	,96		
Genel dijital okuryazarlık	Kadın	103	3,79	,76	-2,36	,01*
	Erkek	150	4,03	,80		

* $p < 0,05$

Tablo 4.3’te Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre bilişsel boyutta ($t = -1,06$; $p > 0,05$) ve sosyal boyutta ($t = -1,77$; $p > 0,05$) farklılık göstermediği görülürken tutum boyutunda ($t = -2,40$; $p < 0,05$), teknik boyut ($t = -2,49$; $p < 0,05$) ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($t = -2,36$; $p > 0,05$) farklılık gösterdiği görülmektedir. Tutum, teknik boyutlar ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ortalamaların incelenmesi sonucunda kadınlara göre erkek yöneticilerin ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre erkek okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin genel olarak tutum ve teknik boyutlarda kadın okul yöneticilerinden yüksek olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının yaş değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Yaşlarına Göre Analiz Sonuçları*

	Yaş	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Tutum boyutu	31-35 yaş	32	4,37	,37	6,74	,00*	1-4; 2-4
	36-40 yaş	84	4,19	,71			
	41-45 yaş	53	4,08	,56			
	46 yaş ve üstü	84	3,64	,97			
Teknik boyutu	31-35 yaş	32	4,19	,46	6,37	,00*	1-4; 2-4
	36-40 yaş	84	4,08	,78			
	41-45 yaş	53	3,84	,61			
	46 yaş ve üstü	84	3,50	,92			
Bilişsel boyut	31-35 yaş	32	4,58	,58	5,97	,00*	1-4; 2-4
	36-40 yaş	84	4,26	,70			
	41-45 yaş	53	4,13	,62			
	46 yaş ve üstü	84	3,82	,95			
Sosyal boyutu	31-35 yaş	32	4,19	,50	7,12	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	36-40 yaş	84	3,97	,86			
	41-45 yaş	53	3,73	,71			
	46 yaş ve üstü	84	3,21	,94			
Genel dijital okuryazarlık	31-35 yaş	32	4,31	,37	6,61	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	36-40 yaş	84	4,13	,69			
	41-45 yaş	53	3,96	,46			
	46 yaş ve üstü	84	3,56	,91			

*p<0,05   1. 31-35 yaş   2. 36-40 yaş   3. 41-45 yaş   3. 46 yaş ve üstü

Tablo 4.4’te okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının yaşa göre tutum boyutunda ($F=6,74$; $p<0,05$), teknik boyutta ($F=6,37$; $p<0,05$), bilişsel boyutta ($F=5,97$; $p<0,05$), sosyal boyutta ($F=7,12$; $p<0,05$), genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($F=6,61$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Fark olan grupların tespiti amacıyla Post Hoc Tukey testi yapılmıştır. Test sonucunda farkın tutum, teknik ve bilişsel boyutlarda 31-35 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 36-40 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında fark olduğu görülmüştür. Farkın 31-35 yaş ve 36-40 yaş yöneticiler lehine yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyal boyut ve genel dijital okuryazarlık algılarında ise farklılık 31-35 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 36-40 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 41-45 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında farklılık olduğu görülmüştür. Farkın 31-35 yaş, 36-40 yaş ve 41-45 yaş lehine yüksek olduğu görülmüştür.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre analizinde bütün boyutlar ve genel olarak yaş ilerledikçe ortalamaların düştüğü görülmüştür. Buna göre okul

yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yaş ilerledikçe azaldığı ve en düşük seviyenin 46 yaş ve üstünde olan yöneticilerde olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının kıdem değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Kıdemlerine Göre Analiz Sonuçları

	Kıdem	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Tutum boyutu	10 yıl ve altı	48	4,25	,45	5,71	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	11-20 yıl	93	4,24	,70			
	21-30 yıl	75	3,97	,68			
	31 yıl ve üstü	37	3,21	,97			
Teknik boyutu	10 yıl ve altı	48	3,91	,71	4,55	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	11-20 yıl	93	4,10	,72			
	21-30 yıl	75	3,86	,66			
	31 yıl ve üstü	37	3,13	,87			
Bilişsel boyut	10 yıl ve altı	48	4,47	,52	6,90	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	11-20 yıl	93	4,21	,72			
	21-30 yıl	75	4,24	,69			
	31 yıl ve üstü	37	3,24	,90			
Sosyal boyutu	10 yıl ve altı	48	4,00	,72	6,75	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	11-20 yıl	93	3,88	,83			
	21-30 yıl	75	3,62	,80			
	31 yıl ve üstü	37	2,97	,92			
Genel dijital okuryazarlık	10 yıl ve altı	48	4,13	,52	6,89	,00*	1-4; 2-4; 3-4
	11-20 yıl	93	4,14	,64			
	21-30 yıl	75	3,92	,62			
	31 yıl ve üstü	37	3,16	,93			

*p<0,05   1. 10 yıl ve altı   2. 11-20 yıl   3. 21-30 yıl   3. 31 yıl ve üstü

Tablo 4.5'te okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının kıdeme göre tutum boyutunda ($F=5,71$; $p<0,05$), teknik boyutta ($F=4,55$; $p<0,05$), bilişsel boyutta ($F=6,90$; $p<0,05$), sosyal boyutta ($F=6,75$; $p<0,05$), genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($F=6,89$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Fark olan grupların tespiti amacıyla Post Hoc Tukey testi yapılmıştır. Test sonucunda farkın tutum, teknik ve bilişsel ve sosyal boyutlarla genel dijital okuryazarlık düzeylerinde kıdemi 10 yıl altında olanlarla 31 yıl ve üstünde olanlar arasında, 11-20 yıl kıdemlilerle 31 yıl ve üstünde olanlar arasında, 21-30 yıl kıdemlilerle 31 yıl ve üstünde olanlar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farkın 31 yıl ve üstünde kıdemi olanlar aleyhine düşük olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının kıdeme göre kıdem süresi arttıkça

azaldığı ve en düşük düzeyin 31 yıl ve üstünde kıdemi olan yöneticilerde olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının medeni durum değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Medeni Durumlarına Göre Analiz Sonuçları*

	Medeni durum	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Tutum boyutu	Evli	215	3,99	,90	-,89	,37
	Bekar	38	4,12	,25		
Teknik boyutu	Evli	215	3,87	,91	,65	,51
	Bekar	38	3,77	,26		
Bilişsel boyut	Evli	215	4,07	,87	-2,46	,01*
	Bekar	38	4,43	,53		
Sosyal boyutu	Evli	215	3,67	,99	-,96	,33
	Bekar	38	3,83	,42		
Genel dijital okuryazarlık	Evli	215	3,92	,85	-,57	,56
	Bekar	38	4,00	,22		

* $p < 0,05$

Tablo 4.6’da Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının medeni durumlarına göre tutum boyutta ($t = -,89$; $p > 0,05$), teknik boyutta ($t = ,65$; $p > 0,05$), sosyal boyutta ($t = -,96$; $p > 0,05$) ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($t = -,57$; $p > 0,05$) farklılık göstermediği görülürken bilişsel boyutta ise anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -2,46$; $p < 0,05$) görülmektedir. Bilişsel boyutta farklılıkla ilgili olarak ortalamalar incelendiğinde bekarların evlilere göre daha yüksek düzeyde dijital okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının eğitim düzeyi değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Eğitim Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları*

	Eğitim düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Tutum boyutu	Lisans	155	3,92	,88	-2,13	,03*
	Lisansüstü	98	4,15	,73		
Teknik boyutu	Lisans	155	3,76	,87	-2,18	,03*
	Lisansüstü	98	4,00	,78		
Bilişsel boyut	Lisans	155	4,02	,89	-2,48	,01*
	Lisansüstü	98	4,29	,73		
Sosyal boyutu	Lisans	155	3,62	,98	-1,66	,09
	Lisansüstü	98	3,82	,85		
Genel dijital okuryazarlık	Lisans	155	3,84	,84	-2,29	,02*
	Lisansüstü	98	4,07	,69		

* $p < 0,05$

Tablo 4.7’de Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının eğitim düzeylerine göre sosyal boyutta ($t = -1,66$; $p > 0,05$) farklılık göstermediği görülürken tutum boyutunda ($t = -2,13$; $p < 0,05$), teknik boyutta ($t = -2,18$; $p < 0,05$), bilişsel boyutta ($t = -2,48$; $p < 0,05$) ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($t = -2,29$; $p < 0,05$) farklılık gösterdiği görülmektedir. Tutum, teknik ve bilişsel boyut ile genel dijital okuryazarlık düzeyinde ortalamalar incelendiğinde lisans mezunlarına göre lisansüstü düzeyde eğitim yapan okul yöneticilerinin lisans mezunu olan yöneticilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları kademe değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. *Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Çalıştıkları Kademelere Göre Analiz Sonuçları*

	Kademe	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Tutum boyutu	Anaokulu	36	3,87	,97	2,41	,06	-
	İlkokul	91	4,15	,79			
	Ortaokul	64	4,07	,59			
	Lise	62	3,82	,85			
Teknik boyutu	Anaokulu	36	3,80	,97	,36	,77	-
	İlkokul	91	3,90	,97			
	Ortaokul	64	3,88	,61			
	Lise	62	3,77	,78			
Bilişsel boyut	Anaokulu	36	4,00	,77	2,00	,11	-
	İlkokul	91	4,29	,80			
	Ortaokul	64	4,09	,55			
	Lise	62	3,99	,89			

(Devamı arkadadır)

Tablo 4.8. Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Çalıştıkları Kademelere Göre Analiz Sonuçları (Devamı)

	Kademe	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Sosyal boyutu	Anaokulu	36	3,63	,96	,87	,45	-
	İlkokul	91	3,81	,94			
	Ortaokul	64	3,67	,78			
	Lise	62	3,58	,94			
Genel dijital okuryazarlık	Anaokulu	36	3,83	,97	1,40	,24	-
	İlkokul	91	4,04	,83			
	Ortaokul	64	3,96	,52			
	Lise	62	3,79	,78			

*p<0,05   1. Anaokulu   2. İlkokul   3. Ortaokul   3. Lise

Tablo 4.8’de okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları kademelere göre tutum boyutunda ($F=2,41$; $p>0,05$), teknik boyutta ($F=,36$; $p>0,05$), bilişsel boyutta ($F=2,00$; $p>0,05$), sosyal boyutta ($F=,87$; $p>0,05$) ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($F=1,40$; $p>0,05$) farklılık göstermemektedir. Bulgulara göre okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları kademelere göre farklılık göstermediği ve benzer olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştığı pozisyon değişkenine göre analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algılarının Çalıştığı Pozisyona Göre Analiz Sonuçları

	Pozisyon	n	$\bar{X}$	s	t	p
Tutum boyutu	Müdür Yardımcısı	101	4,12	,72	1,78	,07
	Okul Müdürü	152	3,93	,89		
Teknik boyutu	Müdür Yardımcısı	101	3,86	,90	,20	,83
	Okul Müdürü	152	3,84	,81		
Bilişsel boyut	Müdür Yardımcısı	101	4,20	,84	1,10	,27
	Okul Müdürü	152	4,08	,84		
Sosyal boyutu	Müdür Yardımcısı	101	3,86	,93	2,34	,02*
	Okul Müdürü	152	3,58	,92		
Genel dijital okuryazarlık	Müdür Yardımcısı	101	4,01	,77	1,31	,19
	Okul Müdürü	152	3,88	,80		

*p<0,05

Tablo 4.9’da okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları pozisyona göre tutum boyutta ($t=1,78$; $p>0,05$), teknik boyutta ($t=,20$; $p>0,05$), bilişsel boyutta ($t=1,10$; $p>0,05$) ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde ($t=1,31$; $p>0,05$) farklılık göstermez iken sosyal boyutta ($t=2,34$; $p>0,05$) anlamlı farklılık göstermektedir.

Bulgulara göre okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları pozisyona göre sosyal boyutta farklılık gösterdiği ve farkın müdür yardımcısı pozisyonunda çalışanlar lehine yüksek olduğu söylenebilir. Buna göre okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin sosyal boyutta müdür pozisyonunda çalışanlara göre müdür yardımcısı olarak çalışanların daha yüksek ortalamaya sahip oldukları söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sağiroğlu vd., (2020) çalışmalarında da belirtildiği gibi 21. yüz yıl becerilerinden biri olarak dijital okuryazarlığın önemi giderek artmaktadır. Bu durum okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri algılarının bu çalışmada görüldüğü gibi yüksek olmasında da kendini göstermiştir. Bu çalışmada okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları en yüksek düzeyde öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmada “Çok yüksek” düzeyde olarak ölçülmüştür. Bunu bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma ve bunları öğrenmenin ilgi çekici olduğu ve bunları iyi düzeyde öğrendikleri görülürken internet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları bildikleri ancak bu alandan da yeterliklerinin “Orta” düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin bu alanlarda yeterliklerini geliştirdikleri ve kendilerini geliştirdikleri görülmüştür. Liu vd., (2020) bu becerilerin teknik, prosedürel, bilişsel ve duygusal bakımdan sosyal becerilerin birleşimi olduğunu belirtirken Yeşildal (2018) kişilerin dijital teknolojik araçlara ulaşmalarının ardından bu araçları doğru bir şekilde kullanmaları, farkındalık oluşturabilmeleri ve analiz yapabilmeleri, yönetebilme ve değerlendirebilmeleri gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada bu doğrultuda sonuçlar elde edilmesi öğretmenlerin bu konularda iyi düzeyde olduklarını göstermektedir.

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık alt boyutları algılarının bütün boyutlarda ve genel olarak “Yüksek” düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte en yüksek ortalamanın bilişsel boyutta olduğu görülürken bunu tutum boyutu, teknik boyut izlemektedir. En düşük ortalama ise sosyal boyuttadır. Okul yöneticilerinin genel dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları ise yüksek düzeydedir. Bunun okul iş ve işlemleriyle eğitim öğretim etkinliklerine pozitif yansımalarının olacağı düşünülmektedir. Nitekim bu hususta Kaya (2020) çalışmasında bilgi kaynaklarının kullanılmasından öte kişilerin erişim sağladıkları bilgileri analiz edebilmeleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna göre öğretmenlerin dijital okuryazarlıklarının yüksek olması bilgi kaynaklarını ulaşma ve elde ettikleri bilgileri analiz edebilmeleri bakımından diğer meslektaşlarına göre önemli avantajlar elde etmeleri beklenmektedir.

Bingöl (2022) araştırmasında ortaokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlıkları yüksek düzeydedir. Bununla birlikte öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, branşlarına göre dijital

okuryazarlık seviyeleri farklılık göstermiştir. Araştırmada da buna benzer şekilde okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algıları çalışılan kademe değişkenine göre farklılık göstermez iken cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi ve pozisyon değişkenlerine göre farklılık göstermiştir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre tutum, teknik boyutlar ve genel dijital okuryazarlık düzeyinde kadınlara göre erkek yöneticilerin ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre okul yöneticilerinden erkeklerin dijital okuryazarlık düzeylerinin genel olarak tutum ve teknik boyutlarda kadınlardan yüksek olduğu söylenebilir. Yaşa göre tutum, teknik ve bilişsel boyutlarda 31-35 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 36-40 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında fark olduğu ve farkın 31-35 yaş ve 36-40 yaş yöneticiler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal boyut ve genel dijital okuryazarlık algılarında ise farklılık 31-35 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 36-40 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında, 41-45 yaşlardaki yöneticilerle 46 yaş ve üstündeki yöneticiler arasında farklılık olduğu ve farkın 31-35 yaş, 36-40 yaş ve 41-45 yaş lehine yüksek olduğu görülmüştür. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yaşa göre analizinde bütün boyutlar ve genel olarak yaş ilerledikçe ortalamaların düştüğü görülmüştür. Buradan okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yaş ilerledikçe azaldığı ve en düşük seviyenin 46 yaş ve üstünde olan yöneticilerde olduğu söylenebilir. Kıdeme göre tutum, teknik ve bilişsel ve sosyal boyutlarla genel dijital okuryazarlık düzeylerinde kıdemi 10 yıl altında olanlarla 31 yıl ve üstünde olanlar arasında, 11-20 yıl kıdemlilerle 31 yıl ve üstünde olanlar arasında, 21-30 yıl kıdemlilerle 31 yıl ve üstünde olanlar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farkın 31 yıl ve üstünde kıdemi olanlar aleyhine düşük olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının kıdeme göre kıdem süresi arttıkça azaldığı ve en düşük düzeyin 31 yıl ve üstünde kıdemi olan yöneticilerde olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının medeni durumlarına göre bilişsel boyutta bekarların evlilere göre daha yüksek düzeyde dijital okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Eğitim düzeylerine göre tutum, teknik ve bilişsel boyut ile genel dijital okuryazarlık düzeyinde lisans mezunlarına göre lisansüstü düzeyde eğitim yapan okul yöneticilerinin lisans mezunu olan yöneticilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının çalıştıkları pozisyona göre sosyal boyutta farklılık gösterdiği ve farkın müdür yardımcısı pozisyonunda çalışanlar lehine yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırma bulgularıyla benzer şekilde Özerbaş ve Kuralbayeva (2018) çalışmasında cinsiyete göre erkek öğretmen adayları lehine daha yüksek ölçülmüştür. Bunun nedeni erkeklerin bu alanda daha iyi olmaları ve bu konuda ilgilerinin yüksek olmasıyla açıklanabilir. Yine Mazlum (2022) yüksek lisans tezi araştırmasında öğretmenlerin dijital okuryazarlıklarının orta-üst düzeyde olduğunu saptamıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Araştırma bulgularıyla büyük ölçüde benzer olan bulgularla araştırma bulgularının benzerliği öğretmenlerin benzer görüşlerinin devam ettiğini göstermektedir.

5.2. Öneriler

- Araştırmada en düşük düzey internet tabanlı aktivite konularında okul yöneticileri kendilerini orta düzeyde yeterli görmüşlerdir. Okul yöneticilerinin bu konudaki yeterliklerinin eğitimlerle artırılarak dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması sağlanabilir.
- Okul yöneticilerinin diğer boyutlara göre düşük çıkan dijital okuryazarlık düzeyleriyle ilgili sosyal boyutlarını geliştirmeye yönelik sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler yapılabilir.
- Kadın okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin gelişen ve güncellenen alanlarda (MYS 2, ÖBA vb. gibi) geliştirilmesine yönelik eğitim çalışmaları yapılarak gelişimleri desteklenebilir.
- Diğer gruplara göre düşük düzeyde ölçülen yaşlı ve kıdemi yüksek olan okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini geliştirme ve arttırmaya yönelik eğitici ve uygulamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Certiport. (2020). *IC3 digital literacy*. USA: A Business of NCS Pearson, Inc.
- Common Sense Media. (2009). Is technology net- working changing childhood? A national poll. San Francisco, CA: Common Sense Media.
- Çelik H. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çubukçu, A. ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern ve African Journal of Educational Research*, 5, 148-173.
- Direkçi, B., Akbulut, S. ve Şimşek, B. (2019). Türkçe dersi öğretim programı (2018) ve ortaokul türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık becerileri bağlamında incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 7 (16), 797-813
- EC. (2013). *Digital skills*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en>.
- EC. (2020). *Digital Economy and Society Index (DESI) 2020*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en>.
- Foo, S., Majid, S., Azura Mokhtar, I., Zhang, X., Chang, Y.-K., Luyt, B., Theng, Y. L. (2014). Information literacy skills of secondary school students in Singapore. *Aslib Journal of Information Management*, 66(1), 54–76.
- Frankel, K.K., Becker, B.L., Rowe, M.W., Pearson, P.D. (2016). From “what is reading?” What is literacy? *Journal of Education* 196 (3), 7-17
- Genç, O. (2021). *Dijital okuryazarlık yeterlik düzeyinin akademik personel yönünden araştırması* (Munzur Üniversitesi örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Munzur Üniversitesi, Tunceli
- George, D. ve M. Mallery. 2010. *SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference*, 17.0 Update (10a Ed.) Boston: Pearson.)
- Grudziecki, J. ve Martin, A. (2006). DigEuLit: Concepts and tools for digital literacy development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences (ITALICS)*, 5(4), 249-267. doi: 10.11120/ital.2006.05040249
- Hague, C. ve Williamson, B. (2009). *Digital participation, digital literacy, and school subjects: A review of the policies, literature and evidence*. Bristol: Futurelab.
- Hamutoglu, N. B., Güngören-Canan, Ö., Kaya-Uyanık, G. ve Gür-Erdoğan, D. (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe ’ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408- 429.

- Helsper, E.J. (2012) A corresponding field model of the links between digital and social exclusion. *Communication Theory* 22(4), 403–426.
- Hobbs, R. ve Jensen, A. (2009). The past, present, and future of media literacy education. *Journal of media literacy education* 1 (1), 1.
- Hoffman, M.E. ve Vance, D.R. (2005). Computer literacy: what students know and from whom they learned it. *Proceedings of the 36th SIGCSE technical symposium on Computer Science education*, 356-360.
- Karabacak, Z. ve Sezgin, A. (2019). Türkiye’de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, (488), 319-343.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kiss, M. (2017). Digital skills in the EU labour market. European Parliamentary Research Service (EPRS). <https://www.europa-nu.nl/>.
- Levin, I. ve Tsybulsky, D. (2017). *Digital tools and solutions for inquiry-based STEM learning*. Tel Aviv University, Israel.
- Liu, Z.J., Tretyakova, N., Fedorov, V., Kharakhordina, M. (2020). Digital literacy and digital didactics as the basis for new learning models development. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (ijet)* 15 (14), 4-18.
- Mandell, L. (2008). Financial literacy of high school students. *Handbook of consumer finance research*, 163-183.
- Media Smarts. (2010). *The intersection of digital and media literacy*. Ottawa: Canada’s Centre for Media.
- Media Smarts. (2016). *Digital literacy fundamentals*. Ottawa: Canada’s Centre for Media.
- Pangrazio, L., Godhe, A.-L. E. ve López Ledesma, A. (2020). What is digital literacy? A comparative review of publications across three language contexts. *E-Learning and Digital Media*, 17(6), 442-459. doi: 10.1177/2042753020946291
- Polizzi, G. (2020). Digital literacy and the national curriculum for England: Learning from how the experts engage with and evaluate online content. *Computers & Education* 152, 103859.
- Radovanovic, D., Holst, C., Belur, S.B., Srivastava, R., Hounghonon, G.V., Quentrec, E.L., Miliza, J., Winkler, A.S., Noll, J. (2020). Digital literacy key performance indicators for sustainable development. *Social Inclusion* 8 (2), 151-167.

Rakimahwati, R. ve Ardi, Z. (2019). An alternative strategy for increasing Indonesian students' digital literacy skills through interactive games. *Journal of Physics: Conference Series* 1339 (1), 012-122.

Sağıroğlu, Ő., Bülbül, H. İ., Kılıç, A. ve Küçükali, M. (2020). *Dijital okuryazarlık: Araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Yeşildal, M. (2018). The relationship between digital literacy and health literacy in adult individuals: The case of Konya. *Unpublished master's thesis*, Necmettin Erbakan University, Konya.

Zor, A. (2014). Kültürel okuryazarlık açısından görsel sanatlar dersinin nemi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (4), 1-13.

EKLER

Ek 1: Denizli il Millî Eğitim Müdürlüğü Veri Toplama İzin Onayı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-87709047
Konu : Anket Uygulama İzni

20/10/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 03.10.2023 tarihli ve 426468 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Osman TOPALOĞLU, "Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algıları" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan yöneticilere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtilmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Emre ÇALIŞKAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
20/10/2023
Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:
1-Anket Formları

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ. / Sefa GELMİŞ-Şef
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258)234 20 99

Bu evrak ofislenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.ersoy.meb.gov.tr/adresinden> h403-4081-305a-9d11-3f71 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Ölçek Kullanım İzinleri

25.09.2023 18:29

Posta - Osman Topaloğlu - Outlook

Re: Dijital Okuryazarlık Ölçeği Hakkında

Güliden Kaya Uyanık <

8.09.2023 Cum 17:14

Kime:Osman Topaloğlu

1 ek (278 KB)

dijital_okuryazarlik_ölçeği.pdf;

Sayın Osman Topaloğlu;

Uyarlamış olduğumuz ölçeği kullanım iznimiz mevcuttur.

Maddeler, hangi boyutta buldukları ve varyans değerlerinin bulunduğu tablo dosyası ektedir.

Kolaylıklar dilerim.

Osman Topaloğlu <

>, 8 Eyl 2023 Cum, 16:12 tarihinde şunu yazdı:

Değerli hocam merhabalar,

Ben Osman TOPALOĞLU Pamukkale Üniversitesinde yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Funda NAYIR önderliğinde yapacağım bilimsel araştırmamda kullanmak üzere Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe 'ye Uyarlama Çalışması adlı çalışmanızla uyarladığınız Dijital Okuryazarlık ölçeğinizi izniniz olursa kullanmak istiyorum. İzninizi ve ölçek maddelerinin olduğu ölçek formunuzu vermenizi saygıyla arz ederim.

Windows için [Posta](#) ile gönderildi

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri
Bölümü

Doç. Dr. Güliden KAYA UYANIK
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD
Başkanı

Sakarya Üniversitesi Hendek Kampüsü
Başpınar Mahallesi 54300 Hendek/SAKARYA

Ek 3: Ölçekler

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.09.2023-E.425003

KATILIM KABUL FORMU

Sayın Katılımcımız;

Katılacağınız bu çalışma, "Okul Yöneticilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Algıları" adıyla, Osman TOPALOĞLU tarafından 01 Ekim 2023 - 01 Aralık 2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Denizli ili merkez ilçelerinde okul müdürü ve müdür yardımcısı olarak görev yapan okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılması ve bu algıların kişisel değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yerler: Denizli İli Merkezefendi ve Pamukkale İlçesindeki Resmi Okullar

Araştırma Uygulaması: Anket

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Osman TOPALOĞLU

İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.....
İsim-Soyisim
İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :
Telefon Numarası :

—Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.09.2023-E.425007

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Ek 1. Ölçek

Değerli okul yöneticileri arkadaşlarım;

Bilimsel bir çalışmaya veri sağlamak amacıyla siz değerli arkadaşlarımın görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Veriler başka kurum ve kişilerle paylaşılmayacaktır. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi göstermek için size göre uygun seçeneği lütfen işaretleyiniz.

Araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

10.201.1.83

3236

28.09.2023

Osman TOPALOĞLU

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM: KİŞİSEL ÖZELLİKLER

- A) Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )
 B) Yaş: .....
 C) Kıdem: .....
 D) Medeni Durum: Evli ( ) Bekar ( )
 E) Eğitim Düzeyi: Lisans ( ) Lisansüstü ( )
 F) Kademe: Okulöncesi ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )
 G) Pozisyon: Müdür ( ) Müdür yardımcısı ( )

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

• Evrak Tarih ve Sayısı: 27.09.2023-E.425083

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

II. BÖLÜM: Dijital Okuryazarlık Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.					
2. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iyi öğrenirim.					
3. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek daha ilgi çekicidir.					
4. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek beni daha motive eder.					
5. Öğrenme etkinliklerim için arkadaşlarımdan sıklıkla İnternet aracılığıyla (Skype, Face ve Bloglar vb) yardım alırım.					
6. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek öz-yönetimli ve bağımsız olmamı sağlar.					
7. Karşılaştığım teknik problemleri nasıl çözeceğimi bilirim.					
8. Yeni teknolojilerin kullanımını kolaylıkla öğrenebilirim.					
9. Önemli olduğunu düşündüğüm yeni teknolojilere ayak uydurabilirim.					
10. Birçok farklı teknoloji hakkında bilgim var.					
11. Öğrenmede ve yeni şeyler oluşturmada (Sunumlar, dijital hikâyeler, wikiler, bloglar vb) bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli olan teknik becerilere sahibim.					
12. İnternette bilgi elde etmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerilerime güvenirim.					
13. Öğrenme sürecinde mobil teknolojilerin (Cep telefonları, PDAs, İpadler, akıllı telefonlar vb) kullanım potansiyeli yüksektir.					
14. Öğretmenlerim ders anlatırken bilgi ve iletişim teknolojilerini daha çok kullanmalıdır.					
15. Bilgi ve iletişim teknolojileri proje çalışmalarında ve diğer öğrenme etkinliklerinde arkadaşlarımla daha iyi iş birliği içinde çalışmamı sağlar.					
16. Bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerim iyidir.					
17. İnternet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları (Örn: siber güvenlik, eser hırsızlığı, araştırma konuları vb) bilirim.					

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.